

Beskyt den vilde flora langs kysterne

Rynket Rose og andre indførte planter
udrydder oprindelige og værdifulde plantesamfund

Rynket Rose

– en trussel mod vore kysters vilde flora

Rynket Rose (*Rosa rugosa*) er egentlig en smuk busk med røde eller hvide blomster, en kraftig og dejlig duft samt flotte og nyttige hyben. Jeg tror, at de fleste danskere har et positivt forhold til denne busk, ja mange forbinder den vel med den danske sommer og vor smukke kystnatur.

Men Rynket Rose er desværre også en "ulv i fåreklæder". I de seneste årtier har den invaderet meget store kystområder og her har den fortrængt gamle, artsrige og værdifulde danske plantesamfund. Og det er ikke kun plantesamfundene der fortrænges. Til en alsidig flora knytter der sig en ligeså alsidig fauna.

Rynket Rose, der er indført som prydblade fra Østasien, vokser ikke i fællesskab med andre planter eller buske. Den bemægtiger sig hele arealet. Den finder sig til rette næsten overalt langs vore kyster, og breder sig år for år over større og større arealer og indskrænker derved den plads, der er til rådighed for de hjemmehørende arter og i øvrigt også for menneskene.

Men andre ord: Rynket Rose gør vor kystnatur fattigere på både flora og fauna og på naturoplevelser. Hvis vi ikke gør noget, er der fare for, at den internationalt værdifulde og unikke danske kystnatur for alvor forringes.

Regeringen har vedtaget en handlingsplan for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse. Formålet med handlingsplanen er at standse tabet af biologisk mangfoldighed inden 2010. I planen indgår bl.a. en strategi for, hvordan vi hindrer

udbredelsen af de såkaldte *invasive* arter som f.eks. Rynket Rose, der er indført fra udlandet og som spreder sig i naturen på bekostning af artsrige og hjemmehørende plantesamfund.

Efter handlingsplanen skal myndighederne koordinere indsatsen imod de invasive arter og formidle oplysning herom. I den forbindelse er det vigtigt, at frivillige organisationer, lods ejere og lokale initiativer inddrages såvel ved overvågning som bekæmpelse. Derfor ser jeg det som noget meget positivt, at dette hæfte er blevet til i bredt samarbejde mellem Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen.

Dette hæfte kan give råd om, hvordan spredningen af Rynket Rose i Danmark kan standses. Om muligt må vi søge at fjerne beboerskninger de steder, hvor der allerede er sket skade. Vi må også alle lære at tænke os om, inden vi foretager plantninger i det åbne land, og f.eks. anvende hjemmehørende og egns-karakteristiske plantearter, der er tilpasset den danske natur, i stedet for de indførte og aggressive arter.

Mit håb er, at denne pjece kan medvirke til, at vi også i fremtiden kan opleve det størst mulige flor af vilde danske blomster langs vore smukke kyster.

Hans Chr. Schmidt
Miljøminister

Lidt om Rynket Rose

Rynket Rose. Fordele og ulemper

Rynket Rose har mange positive sider. Den er smuk, hårdfør og anvendelig til mange formål – ikke mindst den populære og kendte anvendelse af hyben til marmelade. Herfra også det populære navn Hybenrose.

På den anden side har plantens udbredelse i den danske natur betydet, at en lang række planter, med andre æstetiske og praktisk anvendelige værdier, må vige pladsen. En samlet opgørelse af gevinster og tab for den danske natur falder ikke ud til fordel for Rynket Rose.

En smuk plante

Rynket Rose har fået sit navn efter de karakteristiske "rynkede" blade og blomster (se hæftets bagside). Den fremtræder som en stærk grenet busk, der kan blive op til 2 meter høj på gode jorder, men normalt under en halv meter i klitområder.

Blomsterne er store, 6-8 cm i tværmål. Blomsterbladene er krøllede som silke og med røde – eller sjældnere – hvide blomster, der har en kraftig duft.

Rynket Rose må ikke forveksles med Klit-Rose på grund af dens store udbredelse i klitområderne. Den naturligt hjemmehørende Klit-Rose har mindre og sorte hyben samt hvide blomster.

Stor formerings- og tilpasningsevne

Rynket Rose formerer sig med frø. Når den først er etableret på en lokalitet, spredes den hurtigt ved hjælp af rodudløbere. I løbet af få år kan den danne store og tætte bestande, som udelukker stort set alle andre plantearter.

En enkelt plante kan dække meget store arealer, formentlig flere hundrede kvadratmeter. Hvis rodudløbere knækkes kan de spredes, f.eks. via vand og vind, og nye planter kan etableres fra små rodstykker. Frøene spredes især af mennesker og dyr. Fugle holder meget af frøene, der kan klare en tur gennem deres fordøjelsessystem. Frøene tåler tillige saltvand og kan flyde på vandet i flere uger. Hybenet kan flyde i op til 40 uger (hyben fra Hunde-Rose og Klit-Rose kan højst holde sig flydende i 16 uger). Rynket Rose kan derfor nemt sprede sig til andre kystom-

råder, øer og holme. Denne måde at sprede frøene på regnes for hovedårsagen til plantens succes i kystområderne.

Rynket Rose kan desuden trives på alt slags jord – ler- og kalkjord, våd tørvejord og sandede og stenede strandområder. Den er dog udpræget lyskrævende og ikke i stand til at etablere sig i skygge, f.eks. under tætte trækroner.

Lidt historie

Planten blev indført til Danmark i 1800-tallet som prydpilte fra det nordøstlige Asien, hvor den især vokser på sand- og grusstrande ved havkysterne.

Rynket Rose blev første gang fundet forvildet i den danske natur i 1875. Den fik for alvor fat i naturen i forbindelse med de store sommerhusudstyknings fra 1950-erne, der oftest var lokaliseret på magre kystjorder.

Her blev den anvendt som en smuk, nøjsom og hårdfør busk, ikke alene som almindelig haveplante, men også meget ofte som læ- og hegnsplante i skel. Herfra kunne den frit brede sig over udyrkede naboområder, f.eks. sandstrande, klitter, strandenge og strandoverdrev. Det ses tydeligt, at bevoksningerne generelt er størst nær sommerhusområder.

Det har tidligere også været almindeligt at plante Rynket Rose i vildtremiser, især på magre jorder i kystområderne.

Mange anvendelser

Rynket Rose er en nyttig plante, der har været anvendt til mange formål.

De store, saftige og røde hyben er meget velegnede til marmelade, heraf også kaldenavnet Hybenrose. Hyben indeholder ca. fem gange så meget c-vitamin som citrusfrugterne. Den har haft mange kommercielle anvendelser: udvinding af duftstoffer og farvestoffer, til lægemidler og vitaminpræparater ligesom man har isoleret gener, der medfører resistens overfor plantesygdomme. Den har også været anvendt i forædlingsarbejdet med haveroser, hvor man har søgt at udnytte dens æstetiske og hårdføre egenskaber.